

викладачів та представників бізнесу; Global Nest – міжнародна асоціація вчених, технологів, інженерів та інших зацікавлених груп; «Граніт», що працює в рамках проєкту «Школа молодого тренера»; Організація «Фундація Регіональних Ініціатив» (ФРІ) та ін. Задля формування соціально-педагогічної готовності у здобувачів вищої освіти до професійної діяльності доцільним є введення до освітніх програм таких освітніх компонентів соціально-педагогічного циклу, наприклад, «Соціальна педагогіка», «Соціалізація особистості» та ін.

Отже, підсилюючи соціально-педагогічну готовність здобувачів вищої освіти, можливо забезпечити формування конкурентно спроможного фахівця, здатного діяти в екстремальних умовах, що характеризуються підвищеним психологічним тиском на особистість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар І. Г. Волонтерська діяльність як засіб соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*: наук. журнал. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. № 2 (139). С. 22–29.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 134 с.
3. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціологія соціальної роботи. *Психологія і суспільство*. 2014. № 1. С. 107–149.

ПРОБЛЕМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ УМОВАХ

Моляко В. О.

*Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (м. Київ)
creativity.psylab@gmail.com*

Ускладненість умов, у яких протікає практично будь-яка діяльність й саме повсякденне існування (життя) сучасної людини, стали вже, як це не є парадоксально, своєю нормою. Зростаючий ритм самої діяльності та його проявів у навколишньому середовищі, зростання потоків інформації, дефіциту часу, необхідного для прийняття рішень, а іноді й на «нормальне» виконання звичайної роботи, конфлікти з оточуючими, практично хронічно поступаючі відомості про аварії, катастрофи, військові конфлікти, нещасливі випадки, загрозливій екології та багато іншого – усе це створює реальний

фон повсякденного життя якщо не кожної людини, то, принаймні, усіх тих, хто живе у містах, особливо – у великих, хто виконує певні різновиди складної діяльності (або будь-якої діяльності в складних умовах), хто вступає у конфліктні стосунки з іншими людьми, перебуває в умовах натуральної або штучної небезпеки (стихійні лиха, аварії, стресові впливи та ін.).

Як це визнано, людський організм, людська психіка визначаються досить суттєвими запасами біологічної, фізичної, психічної «міцності», а окрім того характеризуються можливостями адаптації, що дозволяє розвивати цю натуральну міцність, підвищує можливості людини в подоланні різноманітних труднощів. Разом з тим, такі запаси міцності й надійності завжди мають індивідуальні характеристики, вони не однакові, а окрім того, вони не завжди, так би мовити, розраховані, чи достатні на дуже сильні впливи, проти яких у конкретних людей немає ніякого імунітету, ніякого захисту, чи то фізичного, чи психологічного.

Саме тому з усією певністю та невідволіканням постає, – а по суті воно вже постало, – питання про перспективи, так би мовити, поєдинку, єдиноборства кожної окремої людини, і вже зовсім скоро й усього людства, з різноманітними й надекстремальними ситуаціями. Звичайна річ, у якомусь плані це питання зовсім не нове – воно по суті є класичним, оскільки протягом усього свого розвитку людям повсякчас доводилося долати різноманітні труднощі, часом непідсильні для них. Це, скажімо, війни, стихійні лиха, хвороби. Але принципова різниця між такими періодами й тим періодом, який наступив порівняно недавно – умовно кажучи, десь в останні 20-30 років ХХ сторіччя, полягає в тому, що нині людина має справу не з епізодами, не з періодами, які все ж мають початок і кінець (хоча деякі й тривали по 20-30 і більше років), а з повсякденною, систематичною війною зовсім нового типу. Це війна, окрім того, що вже стало певною мірою звичним, з інформацією, війна з новим світом, який створила вже не Природа чи Бог, а війна з усім тим, що створено руками самої людини. Це машини, прилади, транспорт, комп'ютери, засоби масової комунікації, побутова техніка та ін. Й усе це до того ж представлено, як вже вище відзначалося, не у статиці, а в динаміці, причому нерідко у динаміці своєї рідній – швидкості, шуми, комбінації рухливих об'єктів, – це все стало настільки різноманітним, енергетично зарядженим, насичуючим простір, що сучасній людині, фактично без спеціальних захисних

пристроїв, без спеціальних захисних технологій їх просто неможливо подолати: людина або відсторонюється від діяльності, або захворює, або навіть гине.

Немає ніякого сумніву, що тут не потрібні якісь дуже вже масштабні, чи екзотичні прилади. Досить, скажімо, уявити собі людину без спеціальних навушників, яка довгий час перебувала поруч з працюючими реактивними двигунами, або людину, що опинилася на проїжджій частині широкої міської магістралі в непередбачуваному для цього місці, або навіть перебуваючи дуже довгий час у дискотеці, де гучно звучить так звана авангардна або популярна музика, а може навіть класична, але занадто голосно... Неважко зрозуміти і стан такої людини й можливі наслідки для її здоров'я, або навіть для життя взагалі.

Інакше кажучи, мова йде про хронічне перебування людини в своєрідному лабіринті різноманітних з різною інтенсивністю діючих шкідливих впливів.

Ми спробуємо в подальшому дати більш конкретні й спеціальні пояснення з приводу розроблюваного нами підходу, а тут лише в загальних рисах окреслимо загальні контури того справжнього конгломерату проблем, з якими необхідно мати справу як в комплексних, так само й одногалузевих, і в першу чергу, як ми переконані, саме психологічних дослідженнях.

Як це видається на нинішньому етапі розвитку наших уявлень, вузловими можна вважати наступні проблеми:

- загальний психологічний, в тому числі також інтелектуальний, емоційний й суто творчий потенціал людини; це дослідження розв'язання нових задач, емоційно-вольової стійкості, надійності при виконанні різноманітної діяльності протягом більш чи менш тривалого часу, пошуки оригінальних розв'язань та ін.;

- творча свідомість та творча поведінка людини (конкретного професіонала зокрема);

- діяльність і поведінка людини в складних, кризових, екстремальних умовах (в тому числі й творча поведінка);

- загальне психологічне, а також інтелектуальне, творче здоров'я людини;

- інформаційно-психологічна безпека творчої особистості та творчих процесів;

- можливості стимулювання творчої діяльності без серйозних шкідливих наслідків для здоров'я;

– адаптація людини до нових умов, нової техніки, принципово нових ситуацій (в тому числі ускладнених, кризових, екстремальних та ін.).

Ціла низка проблем, як нам видається, може бути віднесена до приведених вище в якості підпроблем та окремих суттєвих складових (наприклад, здібності, обдарованість, їх розвиток та ін.).

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гриньова М. В., Яланська С. П.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
grinovamv@gmail.com, yalanskasvetlana@gmail.com*

В умовах воєнного часу пріоритетною є проблема ментального здоров'я кожної особистості. За визначенням ВООЗ, ментальне здоров'я – це стан щастя та добробуту, в якому людина реалізує свої творчі здібності, може протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати та робити внесок у суспільне життя [5]. Під час війни надзвичайно важливою є психологічна підтримка кожного учасника освітнього процесу вищої школи.

На основі теоретико-психологічного аналізу визначено, що значну роль для розуміння ефективності психологічних засобів, психологічних умов забезпечення ментального здоров'я у вищій школі відіграють дослідження щодо: відчуття гармонії та щастя І. Білої [1]; феномену психологічного благополуччя особистості як інтегрального утворення, що виражається в ступені її орієнтації на реалізацію основних компонентів свого позитивного функціонування, яка суб'єктивно сприймається як задоволеність собою та своїм життям. Л. Сердюк підкреслює, що психологічне благополуччя особистості пов'язане із ціннісно-смысловими орієнтаціями (життєвими цілями, процесом життя, результативністю життя) та життєстійкістю особистості розглядає [7]; загальної теорії здоров'я та здоров'язбереження Ю. Бойчука [3]; психологічних засобів розвитку творчих здібностей Шандрука С. [8]; створення сприятливих психолого-педагогічних умов, та врахування засобів з розвитку креативності особистості в умовах вищої школи О. Власової, В. Семиченко [6]; ресурси креативності для підтримки ментального здоров'я С. Яланської [4] та ін.